

Constituziun circuitela d'Engiadin'Ota

Pream

Il circol d'Engiadin'Ota ho in mira ün svilup economic, social, dal spazi e culturel da la regiun d'Engiadin'Ota a bön da la populaziun, que da möd persistent ed i'l ram dal dret federel e chantunel. Per que as do il circol d'Engiadin'Ota la constituziun cò preschainta.

I. Dispusiziuns generelas

Art. 1

Territori circuitel

Il territori da las ünbesch vschinaunchas politicas Segl, Silvaplauna, San Murezzan, Schlarigna, Puntraschigna, Samedan, Bever, La Punt Chamues-ch, Madulain, Zuoz e S-chanf fuorma il circol d'Engiadin'Ota, que seguond la constituziun chantunela e la ledscha davart la divisiun dal chantun in districts e circuls.

Art. 2

Equalited dals seks

Las denominaziuns per persunas, funcziuns e misters as refereschan cò ad amenduos seks, premiss cha nu's detta qualchos'oter our dal sen da quista constituziun.

Art. 3

Scopo e lezchas

La constituziun cò preschainta regla las lezchas e l'organisaziun dal circol d'Engiadin'Ota scu circol e scu associaziun regiunela i'l sen da la constituziun e las ledschas chantunelas.

Art. 4

Drets e lezchas scu circol

Il circol es üna corporaziun dal dret public chantunel cun egna personalited giuridica.

El accumplescha las lezchas, chi al vegnan surdedas scu circol dal chantun u da las vschinaunchas.

El fuorma ün circol electorel per las tschernas dal Grand Cussagl.

Art. 5

Drets e lezchas dal circol scu associaziun regiunela

Il circol d'Engiadin'Ota stu accumplir cunvgnavel-e economicamaing tuot las lezchas, chi al vegnan surdedas, saja cul proceder correspondent tenor quista ledscha u tres dret chantunel u federel.

l'ram dals mezs finanziaels stu el accumplir las lezchas seguaintas:

- a) Mner l'Ospidel circuitel d'Engiadin'Ota e la Dmura d'attempos e da fliamaint.
- b) La planisaziun regiunela.
- c) Promouwer il trafic public regiunel.
- d) Promouwer la destinaziun da turissem Engiadin'Ota.
- e) Promoziun da la Scoula da Musica Engiadin'Ota.¹
- f) Organisaziun ed execuziun da la direenziun dal stedi civil circuitel.²
- g) Promoziun da la cultura in Engiadin'Ota³
- h) Promouwer u mner la piazza aviatica regiunela Samedan⁴

Il circul po transferir lezchas definidas a corporaziuns publicas u privatas, ad instituziuns, fundaziuns u a privatas. Per realiser que, stu gnir decretada la ledscha correspudenta, chi regla la fuorma giuridica, möd e dimensiun da las lezchas transferidas, la caratteristica da l'organisaziun, ils princips da finanziaziun e la survagliaunza tres il circul.⁴

Al circul paun gnir surdedas ulteriuras lezchas, que, scha tar üna votaziun circuitela vegnan quellas acceptedas d'üna magiurited da votants e da la magiurited da las vschinaunchas.

Accumplind sias lezchas tschercha il circul dad equilibrer ils avantags e'ls dischavantags traunter las vschinaunchas. El taidla da möd adequat las dumandas importantas da las vschinaunchas e prouva da resguarder lur interess taunt cu pussibel. El voul ambir üna buna collavuraziun cullas regiuns e'ls circuls cunfinants da l'intern e da l'ester.

Per accumplir sias lezchas po il circul collavurer cun otras corporaziuns da dret public u organisaziuns da dret public privat.

Art. 6

Autonomia

Il circul regla sias lezchas cun decrets e decisiuns generels, chi sun impegnativs per tuot las vschinaunchas.

Art. 7

Linguas uffielas

Las linguas uffielas per las fatschendas dal circul sun rumauntsch e tudas-ch.

Ils texts cumpilos illas duos linguas uffielas sun equivalents.

Art. 8

Düreda d'uffizi e d'elegibilted

Pels organs dal circul ordinaris, scu eir per las cumischiuns stablas düra la perioda d'uffizi quatter ans, premiss cha illa constituziun preschainta, resp. illa ledscha nu sto ün'otra regulaziun. Mincha commember da las autoriteds es reelegibel.

---

¹ aggiunt tenor votaziun dals 30 november 2008

² aggiunt tenor votaziun dals 13 gën 2010

³ aggiunt tenor votaziun dals 17 gën 2012

⁴ aggiunt tenor votaziun dals 23 settember 2012

Art. 9

Motivs d'exclusiun ed incumpatibilited

Paraints e persunas parantedas in lingia directa, conjughels e fradgliuns, partenaris registros scu eir persunas, chi vivan facticamaing in comunited nu paun, cun excepziun dal cussagl da cumön, fer part al medem organ circuitel listess mumaint.

Üngün nu po fer part listess mumaint a sieu uffizi electorel u da survagliaunza, excepziuno ils commembers da las cumischiuns previsas illa constituziun u illa ledscha, chi sun a medem temp commembers dal cussagl da cumön.

Art. 10

Oblig d'exclusiun

Ils commembers d'ün organ dal circol ordinari, d'üna cumischiun, u collavuratuors stöglan ir in exclusiun tar trattativas e votaziuns davart fatschendas, chi staun i'l egen interess u i'l interess da lur conjughel, lur partenari registro, da la persuna chi viva facticamaing in comunited, da lur paraints, da parantella in lingia directa u da fradgliuns.

Commembers da la cumischiun sindicatoria stöglan ir in exclusiun tar l'examinaziun da la cuntabilited e da la gestiun d'üna autorited, cumischiun u d'ün post d'uffizi, inua ch'els svesse faun part, u üna persuna chi sto illa relaziun d'exclusiun i'l sen da l'art. 9 al. 1

Art. 11

Saramantaziun

Il landamma scadent u il commember dal cussagl da cumön, chi es il pü lönch in uffizi, saramantescha ils commembers da la suprastanza circuitela culla stretta d'maun, que davaunt il cussagl da cumön.

Fuormla d'impromischiun: "Vus, gnieu elet scu landamma/ suppleant dal landamma/ commember da la suprastanza circuitela impromettais dad accumplir tuot ils dovairs da Vos uffizi tenor meglder savoir e pudair." Pleds da l'impromischiun: "Eau impromet."

Art. 12

Respunsabilited

Per dans chaschunos dal circol, sieus organs, sias cumischiuns scu dad impiegos dal circol e da sieus stabilimaints düraunt la lavur d'uffizi vela il dret chantunel da respunsabilited.

Art. 13

Protocols

Da las trattativas dal cussagl da cumön, da la suprastanza circuitela e da las cumischiuns haun da gnir mnos protocols separos. Els stöglan infurmer almain da las propostas, decisiuns e dals resultats dad elecziun. Ils protocols haun da gnir suottascrits da l'actuar e zieva gnieu approvovos eir dal president.

Mincha votant po piglier invista i'ls protocols dal cussagl da cumön, premiss cha l'invista nun es cuntraria als interess dal circol u da terzs, degns da gnir protets.

L'invista i'ls protocols da la suprastanza circuitela e da las cumischiuns vain permiss, be scha paun gni fats valair interess degns da gnir protets.

Art. 14

Publicaziuns

Publicaziuns dal circul, scu p. ex. las decisiuns, chi suottastaun al referendum facultativ stöglian gnir publichedas i'ls organs publics definieus dal cussagl da cumön.

Las vschinaunchas survegnan las comunicaziuns in scrit.

Art. 15

Infurmaziun e public

La populaziun dal circul vain infurmeda davart l'activited dal cussagl da cumön in prüma lingia cullas medias:

- L'exposiziun publica dal rapport annuel, dal quint annuel, dals quints dals singuls sectuors e dal program annuel scu eir da la planisaziun per püs ans cumprais il plan da finanziaziun.
- L'exposiziun publica dals protocols dal cussagl da cumön; arsalvo resta art.15 al.2
- Las comunicaziuns reguleras illas medias.
- Arrandschamaints d'infurmaziun.

Las tschantedas da la suprastanza circuitela e las cumischiuns stablas scu eir da la cumischiun sindicatoria nu sun publicas. Las tschantedas dal cussagl da cumön sun per princip publicas. Per motivs importants po il public però gnir exclus da las singulas tschantedas. Da que decida il cussagl da cumön in discussiun secreta.

Collavuratuors dal circul e perits paun gnir clamos a tschantedas ed haun vusch consultativa.

II. Organisaziun dal circul

Art. 16

Organs

Ils organs dal circul sun:

1. La vschinauncha circuitela.
2. Il cussagl da cumön.
3. La suprastanza circuitela
4. Il president dal circul (landamma) e sieu suppleant.
5. La cumischiun sindicatoria.
6. Las cumischiuns stablas.

a) Vschinauncha circuitela

Art. 17

Cumposiziun e dret da vuscher

La vschinauncha circuitela consista da la totalited dals votants dal circul d'Engiadin'Ota. Ella es l'organ superieur dal circul, inua cha'ls votants praticheschan ils drets chi'ls tuochn.

Art 18

Cumpetenzza

Scu organ superiur es la vschinauncha circuitela cumpetenta per:

1. Tscherner il landamma, e sieu rimplazzant e'ls ulteriurs commembers da la suprastanza circuitela.
2. Tscherner ils 22 commembers dal cussagl da cumön.
3. Tscherner ils grand cusgliers e lur suppleants.
4. Decreter, müder ed annuler prescripziuns da la constituziun e dispusiziuns da la ledscha.
5. Decider da propostas, cunter las quelas es gnieu raggiunt il referendum facultativ.
6. Decider da propostas e faschendas cha'l cussagl da cumön ho preschanto per cha vegnan decisas.
7. Decider dad iniziativa, chi staun illa cumpetenzza da l'organ il pü ot dal circul.
8. Decider dad expensas na büdschettedas:
  - expensas unicas da passa fr. 800'000.-
  - expensas da passa fr. 500'000.- per listessa chosa
  - expensas da passa 80'000.- chi's repetan minch'an per listess scopo

Art. 19

Execuziun da las tschernas e da las votaziuns

Las tschernas e las votaziuns haun lö in tuot il circul listess di.

Il cussagl da cumön relascha üna missiva per mauns da la vschinauncha circuitela, cumprais cedla da vuscher e cedla da tscherner. Que, scu eir eventuela ulteriura documentaziun stu gnir tramissa a las personas cun dret da vuscher e da tscherner almain trais eivnas aunz il di da votaziun.

Las personas cun dret da vuscher e da tscherner paun, as legitimand, vuscher u tscherner persunelmaing a l'urna, in scrit u in otra fuorma previsa i'l dret chantunel. Dalum zieva avair survgnieu il materiel da votaziun e da tschernas po gnir vuscho in scrit.

Las vschinaunchas comuniceschon ils resultats da las tschernas e votaziuns al Uffizi circuitel, que seguond ordinaziuns specielas.

Subsidiermaing vela la ledscha dals drets politics i'l Chantun Grischun scu eir ils decrets da realisaziun correspondent.

Art. 20

Magiuriteds

La vschinauncha circuitela decida culla magiurited dals votants, scha a basa da quista constituziun u tenor ledscha nu stu esser perincretta eir üna magiurited da las vschinaunchas.

Tschernieu cul prüm scrutin es quel, chi ho raggiunt la magiurited absoluta. Il numer total da tuot las vuschs valablas per las personas chi candideschon vain divis cul numer dobel dals sezs libers. La cifra intera la pü ota, chi es il pü daspera vela scu magiurited absoluta.

Scha sun dapü personas, chi haun raggiunt la magiurited absoluta cu sezs chi sun d'occupar, schi sun tschernidas quellas cullas pü bgeras vuschs.

Dal rest as drizza il proceder da tschernas tenor la ledscha dals drets politics i'l Chantun Grischun, premiss cha quista constituziun nu cuntogna dispusiziuns divergentas.

b) Cussagl da cumön

Art. 21

Cumposiziun

Il cussagl da cumön as cumpuona:

1. Dals presidents cumünels da las vschinaunchas dal circul.
La düreda d'uffuzi as drizza seguond il dret cumünel. In cas ch'ün president cumünel fo part a la suprastanza circuitela, delegescha la vschinauncha ün oter commember da la suprastanza cumünela pel cussagl da cumön.
2. Dals 22 cusgliers circuitels, chi vegnan tschernieus da la vschinauncha circuitela.

Il president circuitel, i'l cas ch'el svess dad esser impediü sieu suppleant, maina la radunanza, ma sainza dret da vuscher e da tscherner

Il cussagl da cumön po decreter ün uorden da fäschendas.

Art. 22

Bannida e cumpetenzza da decider

Il cussagl da cumön as raduna per las radunanzas taunt suvenz cu cha las fatschendas pretendan.

Üna radunanza dal cussagl da cumön stu gnir bannida:

- scha que vain pretais d'almain desch commembers dal cussagl da cumön.
- scha que vain pretais da duos vschinaunchas

In tuot ils cas bannescha la suprastanza circuitela il cussagl da cumön almain 15 dis aunz cha la tschanteda ho lö e comunichescha las tractandas.

Mincha cusglier circuitel, chi es gnieu bannieu seguond uorden, es cumpetent da decider. Normelmaing vain vuscho aviertamaing, sün pretaisa d'ün commember per scrutin. Ün proget da ledscha es accepto, sch'el ho raggiunt la magiurited simpla da las vuschs valablas. Tar parited da vuschs vela la proposta scu sbütteda.

Scha'd es cò be üna proposta electorela u sch'ün commember nu pretenda scrutin, succedan las tschernas simplas per pümaun aviert.

Eir tschernas cumplessivas succedan per pümaun. Ellas paun gnir exeguidas cumplessivamaing scha nun es necessari ün uorden da precedenza.

Scha las tschernas nu vegnan exeguidas per pümaun aviert, vegnan ellas exeguidas in scrit tenor princip da la magiurited absoluta. Tschernieu cul prüm scrutin es, chi chi ho raggiunt cul prüm scrutin la magiurited absoluta. Il numer totel da tuot las vuschs valablas per las personas chi candideschan, vain divis culla cifra dopla dals sezs libers. La cifra intera, chi es il pü daspera vela scu magiurited absoluta. Scha sun dapü personas, chi haun raggiunt la magiurited absoluta cu sezs chi sun d'occuper, sun tschernidas quellas cullas pü bgeras vuschs.

Scha tar tschernas singulas la tscherna nu gratagia, u scha tar tschernas cumplessivas vegnan elets main candidats cu que chi sun da tscherner, segua per quists sezs ün seguond scrutin. Cò vela la magiurited simpla da las vuschs valablas. Tar parited da vuschs decida la büs-cha.

Art. 23

Cumpetenzas

Il cussagl da cumön ho surtuot las seguaintas cumpetenzas:

1. Il cussagl da cumön tschernas:
  - Ils commembers da la cumischiun sindicatoria.
  - Il lö da revisiun extern.
  - Ils commembers da las cumischiuns stablas.
  - Il nuder circuitel
  - Las autoriteds e persunas d'uffizi tenor dret chantunel.
2. Cusglier e relascher tuot las fatschendas per mauns da la votaziun dal pövel.
3. Fer propostas per surpiglier novas lezchas.
4. Legislaziun:
  - Decider da tuot las determinaziuns importantas dal circul d'Engiadin'Ota, surtuot quellas da l'organisaziun, repartiziun da las cumpetenzas, finanziaziun da l'opperusited generela dal circul scu da progets speciels.
  - Decreter ün reglamaint da cumpensaziun pels commembers dal cussagl da cumön, da las cumischiuns stablas e da la cumischiun sindicatoria.
  - Decreter ün'ordinaziun dal persunel ed ün reglamaint da salari.
5. Finanzas:
  - Decider dal quint annual e dal büdschet. Il referendum facultativ tenor art. 36 resta arsalvo.
  - Decider dad expensas na büdschettedas
    - expensas unicas fin total fr. 800'000.-
    - expensas per listessa chosa fin fr. 500'000.-
    - expensas per listess scopo, chi's repetan minch'an fin fr. 80'000.-
  - Il referendum facultativ tenor art. 36 resta arsalvo.
  - Tuot las ulteriuras dumandas da finanzas, chi nu tuochan tar ün'otra cumpetenzas
6. Decider davart surder a terzs dad exequir lezchas dal circul.
7. Decider, sch'üna fatschenda dess gnir preschanteda a la vschinauncha circuitela per cha quella decida.
8. Decider d'üna iniziativa na valabla.

Il cussagl da cumön executescha tuot las cumpetenzas, chi seguond dret chantunel tuochan als delegios da la corporaziun regiunela.

Il cussagl da cumön po surder a gruppas da lavur specielas, da preparar singulas fatschendas.

c) Suprastanza circuitela

Art. 24

Cumposiziun, organisaziun ed eligibilitad

La suprastanza circuitela as cumpuona dal president circuitel (landamma), da sieu suppleant e d'ün ulteriur commember. Dal rest as constituescha ella sves.

Il pensums dals commembers da la suprastanza vegnan stipulos dal cussagl da cumön. Dal rest as constituescha el sves.

Il scumpart dals dovairs interns vegnan reglos da la suprastanza circuitela.

Mincha commember da la suprastanza es sves responsabel pels champs da lavur gnies surdos. El es president u commember da las cumischiuns stablas, chi faun part a sieu champ da lavur.

Decider decida la suprastanza circuitela scu autorited colleghiela.

Art. 25

Cumpetenzas

La suprastanza circuitela prepara tuot las fatschendas, chi staun illa cumpetenza dal circul. Scha quellas staun illa cumpetenza dal cussagl da cumön u da la vschinauncha circuitela rapporta ella al cussagl da cumön e fo üna proposta in merit.

La suprastanza circuitela es l'organ executiv dal circul. La suprastanza circuitela es cumpetenta per tuot las fatschendas, chi's paun der dal scopo e da la lezcha dal circul e, chi tenor constituziun, le dscha u reglamaints nu sun arsaldas ad ün oter organ circuitel. Sia incumbenza es ouravaunt tuot da:

1. Iffiner, mner, licenzcher il persunel da l'Uffizi circuitel, i'l ram dal plan da plazzas, gnieu accepto dal cussagl da cumön.
2. Respetter ils interess dal circul e sia substituziun invers las vschinaunchas e vers inour.
3. Realiser las decisiuns da tuot ils organs dal circul, scu eir elavurer e survaglier las lezchas e'ls progets, chi resultan.
4. Preparer tuot las fatschendas dal cussagl da cumön, chi stöglan gnir trattadas, surtuot render quint minch'an dal rapport da gestiun, chi concerna l'opperusited dal circul per mauns dal cussagl da cumön, preparer ils rendaquints annuels e specifics, la proposta dal büdschet e dal program da l'an, scu eir preparer la planisaziun da püs ans inclus il plan da finanziaziun.
5. Mner il quint dal circul ed administrer la faculted dal circul.
6. Decreter las dispusiziuns executivas scu eir ils reglamaints da l'organisaziun ed eir ils drets ed obligs dal cussagl da cumön in fuorma da l'uorden.
7. Decider dad expensas na büdschettadas: expensas novas unicas pel medem scopo fin fr. 10'000.- maximelmaing fr. 50'000 l'an, expensas novas pel medem scopo, chi's repetan minch'an fin fr. 25'000.-
8. Der incumbenzas ed exeguir surdedas da lavur i'l ram dals credits acconsentius u da las cumpetenzas finanziaelas, pustüt eir conclüder las cunvegnas da prestaziun.
9. Inoltrer dumandas da contribuziuns e da subvenziuns, inchascher las prestaziuns gnidas inchargedas a las vschinaunchas, scu eir inchascher taxas e contribuziuns.

10. Decider davart mner process e la conclusiun da convegnas da cumpromiss güdiciels e la rapreschantanza correspondentada dal circul davaunt il tribunal.

11. Tuot las ulteriuras lezchas cha'l cussagl da cumön l'ho surdo.

Art. 26

Bannida e decisiun

Il landamma bannescha la suprastanza circuitela tenor bsögn, u sch'almain ün commember da la suprastanza pretenda.

L'invid stu gnir tramiss almain tschinch dis ouravaunt insembel cullas indicaziuns dals affers da trattativa.

La suprastanza po decider, scha sun preschaints almain duos commembers.

In cas urgjaints po decider la suprastanza cumpletta eir telefonicamaing u cun circuleras. Il pü tard tar la prosma radunanza da suprastanza ordinaria stögljan quellas decisiuns gnir protocolledas veritabelmaing.

Decisiuns e tschernas succedan cun pümaun. Decisiva es la magiurited simpla da las vuschs. Tar parited da vuschs decida il president, tar tschernas la büs-cha. A stu gnir vuscho.

d) President circuitel (landamma) e sieu suppleant

Art. 27

Funcziun

Il landamma es d'uffizi president dal cussagl da cumön e da la suprastanza circuitela. Impü ho el las lezchas, chi sun dedas i'l dret dal chantun e dal circul.

Art. 28

Rapreschantaziun dal circul vers inour

Il landamma rapreschainta il circul vers inour. Insembel cun ün oter commember da la suprastanza circuitela u cul nuder ho el il dret juridic da suottascripziun pel circul.

e) La cumischiun sindicatoria

Art. 29

Cumposiziun

La cumischiun sindicatoria as cumpuona da trais commembers, chi nu sun i'l cussagl da cumön e nu staun in üna relaziun da lavur cun üna vschinauncha, cul circul u sias instituziuns.

Art. 30

Lezchas

La cumischiun sindicatoria examinescha minch'an la gestiun da tuot l'administraziun circuitela, inclus las instituziuns dal circul. Arsalveda resta la lavur dad ulteriuras cumischiuns sindicatorias previsas tenor la ledscha.

L'examinaziun stu s'extender spezielmaing sülla gestiun da la suprastanza circuitela, da las cumischiuns stablas ed eir da l'administraziun. La cumischiun sindicatoria stu controller, cha la gestiun correspuonda a la constituziun, a la ledscha, a las prescripziuns ed a las decisiuns circuitelas. Ella rapporta minch'an e propuona per mauns dal cussagl da cumön. La cumischiun sindicatoria piglia part persunelmaing a la radunanza da conclusiun dal cussagl da cumön ed infurmescha a buocha.

La cumischiun sindicatoria ho adüna il dret da piglier invista in tuot la documantaziun dal circol, da pretender access liber in tuot las localiteds d'operusited dal circol, da dumander indicaziuns ütilas a persunas impieghedas dal circol, commembras d'ün organ circuitel u collavuraturas in ün'instituziun dal circol.

Il post da revisiun, chi es tschernieu dal cussagl da cumön, ho la lezcha da controller il quint da tuot l'administraziun circuitela.

f) Cumischiuns

Art. 31

Cumischiuns stablas

Il cussagl da cumön po furmer cumischiuns stablas, chi evandan las lezchas.

Il commember da la suprastanza circuitela cumpetent fo part a las cumischiuns stablas.

Il cussagl da cumön fixa ils drets e'ls dovairs, scu eir las lezchas da las cumischiuns in ledschas u decisiuns.

Il cussagl da cumön survaglia las lavuors da las cumischiuns.

Las cumischiuns as constitueschan s'vess.

III. Drets politics

Art. 32

Dret da vuscher e da tscherner

Mincha votant cun dret da vuscher da chosas chantunelas e domicilio i'l circol ho il dret da vuscher da chosas circuitelas. Dal rest velan las dispusiziuns da la legislatura federela e chantunela.

Art. 33

Iniziativa

Almain duos vschinaunchas u quatterschient votants paun pretender cun lur suottascripziun üna votaziun d'üna chosa, chi sto i'l champ da cumpetenzza dal circol.

L'iniziativa stu gnir inoltrada al landamma illa fuorma d'üna simpla intimaziun u d'ün sböz elavuro. Dal rest velan las dispusiziuns da la legislaziun chantunela.

L'iniziativa stu gnir annunzcheda in scrit al landamma e zieva gnir realiseda infra trais mais.

Art. 34

Proceder

1. Iniziativas na valablas

Iniziativas na realisablas, chi cunterfaun al dret surordino, u chi offendan l'united da la fuorma u da la materia, vegnan declaredas dal cussagl da cumön scu na valablas.

2. Iniziativas valablas dal champ da cumpetenzza da l'organ dal circul il pü ot:

a) Sbözs elavuros

Scha que as tratta d'ün sböz elavuro, vain quel suottamiss a la vschinauncha circuitela per la votaziun, eventuelmaing cun üna cuntraproposta, que infra ün an zieva gnieu inoltro. D'üna iniziativa circuitela ed üna eventuela cuntraproposta stu gnir vuscho listess mumaint.

b) Stimulaziun generela

Tar iniziativas, chi cuntegnan üna stimulaziun generela, chi vain accepteda dal cussagl da cumön, nun ho lö üngüna votaziun dal pövel. In cas cuntrari stu la stimulaziun generela, eventuelmaing insembel cun üna cuntraproposta, gnir suottamissa a la votaziun dal pövel, que infra ün an zieva gnida inoltreda. Scha'l cussagl da cumön u il pövel accepta la stimulaziun generela, elavurescha il cussagl da cumön infra ün an üna proposta a basa da quella, eventuelmaing cun üna cuntraproposta, e la suottametta a la votaziun dal pövel.

3. Iniziativas valablas dal champ da cumpetenzza dal cussagl da cumön

Iniziativas dal champ da cumpetenzza dal cussagl da cumön stöglian gnir inoltredas a quel per gnir trattadas in materia e per decider.

Art. 35

Retratta

L'iniziativa po gnir retratta dals prüms duos suotsegnos, resp. da las suprastanzas cumünelas da las prümas duos vschinaunchas suotsegnedas fin al mumaint da la fixaziun dal termin da votumaziun.

Art. 36

Referendum facultativ

Scha almain duos vschinaunchas u 400 votants pretendan, stöglian gnir suottamissas al pövel las seguaintas decisiuns dal cussagl da cumön:

1. Decisiuns davart il büdschet annuel.

2. Decisiuns davart expensas na büdschettedas:

- expensas unicas da passa fr. 400'000.-
- expensas annuelas pel listess scopo da passa fr. 40'000.-

Pel proceder velan las seguaintas dispusiziuns:

Decisiuns dal cussagl da cumön approvedas stöglian gnir publichedas dal cussagl da cumön.

Il referendum stu gnir inoltro al landamma infra 60 dis zieva la publicaziun.

Art. 37

Moziun

Almain ün terz dals commembers dal cussagl da cumön po pretender in scrit, in fuorma d'üna stimulaziun generela u d'ün sböz formulo, l'elavuraziun d'üna proposta u d'ün rapport da chosas, chi sun illa cumpetenza dal cussagl da cumön.

Scha'l cussagl da cumön approvescha, schi stu il landamma preschanter il rapport e la proposta a la prüma radunanza ordinaria chi segua.

Art. 38

Dret da petiziun

Il dret da petiziun es garantieu. Mincha votant po inoltrer in scrit propostas, giavüschs e plaunts al cussagl da cumön, al landamma u a la cumischiun sindicatoria. Quists sun oblios da piglier pusiziun in merit infra trais mais.

Art. 39

Legislaziun chantunela

Dal rest resta la legislaziun chantunela davart ils drets politics medemmamaing aplichabla, surtuot las determinaziuns, chi concernan il proceder d'iniziativa in chosas cumünelas.

IV. Finanzas

Art. 40

Entredgias

Las entredgias dal circol fixedas tenor la ledscha sun:

1. Las contribuziuns dal Chantun e da la Confederaziun al circol
2. Las taxas
3. Las renditas da la faculted dal circol
4. Multas
5. Ulteriurs richevs

Art. 41

Garanzia da deficit

Il deficit da l'administraziun vain repartieu minch'an süllas vschinaunchas. Il scumpart dal deficit succeda: la mited seguond il richev da las impostas da guadagn e da faculted da persunas natürelas e da las impostas da rendita e chapitël da persunas giuridicas tenor taxaziun d'impostas chantunela per la perioda d'impostas precedainta da l'an da gestiun. L'otra mited illa proporziun dal numer d'abitants seguond la statistica da la populaziun chantunela.

Art. 42

An da gestiun

Il quint circuitel stu gnir serro giò annuelmaing pels 31 december.

Art. 43

Responsabilted per impegn

Per ils impegn dal circul staun bun la faculted dal circul. Scha quella nu basta, haun ils cumüns da fer pajamaints tenor l'art. 41.

V. Dispusiziuns finelas

Art. 44

Entreda in vigur ed annullaziun dal dret da fin in uossa

Quista constituziun circuitela vain in vigur als 1. schner 2008 zieva esser gnida accepteda da la vschi-nauncha circuitela ed approveda da la regenza.

Cur cha quista constituziun vain in vigur, vain annullada la constituziundals 26 november 1989, steda valabla fin in uossa.

Il prüm scrutin per tscherner ün ulteriur commember da la suprastanza circuitela e'ls 22 commembers dal cussagl da cumön per la perioda d'uffizi restanta dals 01-01-2008 fin als 31 lügl 2010 ho lö als 25 november 2007. Ün eventuel seguond scrutin ho lö als 9 december.

Il landamma e sieu suppleant restan in uffizi fin la fin da la perioda d'uffizi tenor dret da fin in uossa.

Decis uschè illa votaziun circuitela dals 21 october 2007

Il landamma

Il nuder circuitel

.....

.....

Approvo da la regenza culla decisiun dals 11 december 2007

Nr. da protocol 1444

Il president:

cusglier guvernativ .....

Il directer da cancellaria

.....